

Vieraileva päätoimittaja
Liisa Marttila, Tampereen yliopisto

Ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyö – lisää relevanssia, millä ehdoilla ja kenelle?

Työelämäyhteistyön ja -kontaktien ajatellaan tuovan ammattikorkeakoulujen opetukselle sekä tutkimus-, kehittämis- ja innovointityölle lisää ajankohtaisuutta ja yhteiskunnallista relevanssia. Mutta ketä työelämäyhteistyö ensisijaisesti palvelee ja miten? Entä tarkoitetaan työelämälähtöisyydellä tai työelämäläheisyydellä? KeVer-verkkolehden teemanumeron ”Ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyö – lisää relevanssia – millä ehdoilla ja kenelle?” artikkelien fokuksena ovat ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyöhön liitetyt moninaiset tavoitteet ja työtavat. Artikkeleissa tarkastellaan, mikä rooli ammattikorkeakoulujen toiminnan erilaisilla kohderyhmillä, kuten yritykset ja julkisyhteisöt, kansalaisjärjestöt, opiskelijat sekä muut alueelliset tai valtiolliset toimijat, on ammattikorkeakoulujen työelämäyhteistyössä ja millaisena ne näkevät ammattikorkeakoulujen opetuksen sekä T&K-toiminnan. Kirjoitukset sisältävät tutkimustuloksia ja kannanottoja työelämäyhteistyöstä, eri toimijoiden palvelemiseen liittyvistä haasteista, yhteistyöhön sisältyvien haasteiden ratkaisumalleista ja tulevaisuudennäkymistä. Lehti tarjoaa seuraavia omiin kokemuksiin ja tutkimuksiin pohjautuvia artikkeleita ja puheenvuoroja:

Ammattikorkeakoulut (kuten korkeakoulut yleensä) ovat kompleksisia, monialaisia ja asiantuntijatyötä laajalla tehtäväskaalalla tekeviä organisaatioita. Tällainen rakenne luo useita haasteita niiden toimintojen ja työn organisointiin. Tutkijat **Anu Lyytinen** ja **Liisa Marttila** esittelevät referee-artikkelissaan organisaatiotutkimuskirjallisuuteen pohjautuvan ammattikorkeakoulujen T&K-toiminnan organisoinnin rajoja kuvaavan mallin ja analysoivat kyselyaineiston perusteella näiden rajojen vaikutuksia ammattikorkeakoulujen T&K-toimintaan ja sen kehittämiseen. Lopuksi he esittelevät muutamia keinoja, joiden kautta näitä rajoja on ammattikorkeakouluissa pyritty madaltamaan.

Yliopettajat **Riitta Lumme**, **Anneli Sarajärvi** ja **Riitta Paavilainen** tarttuvat ammattikorkeakoulujen toiminnan organisoinnin erääseen keskeisimpään teemaan, T&K-työn ja opetuksen integrointiin. Ammatikorkeakoulun eri toimijoiden ja työelämän edustajien tulisi muodostaa riittävän yhtenevä näkemys siitä, mihin opiskelijoita ohjataan, jotta opetus, työelämäyhteydet ja T&K-toiminta muodostaisivat integroituneen pedagogisen kokonaisuuden eli opiskelijan oppimisympäristön. Kirjoittajat pohtivat monipuolisesti myös tämänhetkisen T&K- ja opetustoiminnan suurimpina ongelmia, kuten mm. erilaisten opetus- ja T&K-toimintojen erillisyys, tiedon puute eri osapuolten asiantuntemuksesta ja tarpeista sekä opetussuunnitelmatyön jäykkyys. Kirjoittajat pyrkivät käynnistyvässä pilottihankkeessaan löytämään lääkkeitä näihin ongelmiin.

Ylemmät ammattikorkeakoulututkinnot ovat vielä uusi tulokas suomalaisessa koulutuspoliittisessa kentässä. Yliopettaja **Teemu Rantanen**, tutkijatohtori **Ulpukka Isopahkala-Bouret** sekä nuorempi tutkija **Eeva Järveläinen** ovat tutkineet ylempien ammattikorkeakoulututkinnojen suorittaneiden asemaa työmarkkinoilla potentiaalisten työnantajien näkökulmasta, kaupallisella alalla sekä sosiaali- ja terveystalalla. Eriyisen kiinnostavaksi tutkimuksen tekee kyseisen tutkinnon vertailu yliopistolliseen maisteritutkintoon. Tällä hetkellä näyttäisi vielä siltä, että eurooppalaiset poliittiset linjaukset ylempien korkeakoulututkinnojen yhdenmukaisesta asemasta työmarkkinoilla eivät toteudu täysin käytännössä – työpaikoilla tai edes niitä sääntelevässä lainsäädännössä. Osittain ongelmana lienee myös hitaasti muuttuva kulttuurinen ilmasto.

Työmarkkinoiden tarpeisiin paneudutaan koulutusohjelmapäällikkö **Johanna Vuoren** artikkelissa, jossa esitellään ennakointihanketta johdon assistenttien työn muuttumisesta tulevaisuudessa. Artikkelissa painottuu konkreettisella tavalla eräs julkisen opetustoiminnan suurimmista kysymyksistä: miten tuottaa osaavaa työvoimaa tulevaisuuden työpaikkoihin, joista kenelläkään ei vielä ole tietoa? Koska mahdollisia tulevaisuuksia ei ole vain yksi, on myös koulutuksen suunnittelussa on otettava notkeasti huomioon kunkin alan erilaiset potentiaaliset kehityskulut ja se, miten ne vaikuttavat yleisiin koulutustarpeisiin. Esitellyn kaltaiset projektit ja niissä käytetyt ennakointimenetelmät

voivat olla tärkeä keino tähytellä tulevien työnantajien näkymiä ja rakentaa sitä kautta tulevaisuuteen tähtääviä koulutusohjelmia.

Työelämäyhteistyössä yhä suurempaa roolia näyttelevät ns. kolmannen sektorin toimijat. Tutkijalehtori **Pia Lundbom** käsittelee artikkelissaan kansalaistoiminnan opetusta ja opiskelijoiden aktiiviseen kansalaisuuteen kannustamista laajemmin. Hän korostaa järjestökumppanuuksien ja opiskeluaikana saatujen monipuolisten järjestö- ja kansalaistoimintakokemusten merkitystä opiskelijoiden kasvussa aktiiviseen kansalaisuuteen. Hän myös huomauttaa osuvasti, että tällä saralla ammattikorkeakoulut voivat kehittää toimintaansa edelleen, sillä yhteiskunnallisen vaikuttamisen taitojen hiominen on hyödyllistä kenelle tahansa – ehkäpä myös opetushenkilöstölle itselleen?

Yhä kiivaammin projektimaistuvan tutkimus-, kehitys- ja innovaatio-toiminnan aikana keskeiseksi kysymykseksi nousee, mitä projektien jälkeen tapahtuu. Pystytäänkö projektin aikaansaannoksia jalkauttamaan käytäntöön? Tutkimusjohtaja **Sakari Kainulainen** tarttuu tähän teemaan ja analysoi projektityön vaikutuksia ja TKI-toiminnan vaikuttavuuden reunaehdoja moniammatillisissa kansainvälisissä päihdehuollon projekteissa. Pitkäaikaisten vaikutusten aikaansaaminen liittyyneen ennen kaikkea toimintaympäristön erityispiirteet huomioonottavaan toimintaan, jossa yhdistyvät ulkopuolisen asiantuntijan interventio ja paikallinen osaamisen sekä yhä kasvava vastuunotto oman ympäristön kehittämistä. Ilman kaikkien osapuolten motivaatiota ja sitoutumista ei onnistuneimmatkaan projektien tuotokset jää elämään.

Kuten edellisessäkin artikkelissa käy selvästi ilmi, ammattikorkeakoulujen toiminnan vaikutukset ulottuvat myös laajemmalle kuin yksittäisten toimijoiden piiriin. Ammattikorkeakoulujen aluekehitysvaikutuksia ja niiden roolia pienillä kaupunkiseuduilla pohtiva korkeakouluasiamies **Anne Hakala** nostaa esiin hyvin ajankohtaisen kysymyksen seutujen ja ammattikorkeakoulujen yhteistyöstä. Korkeakoulusektorin rakenteellisen kehittämisen aikana ei voida enää lähteä perinteisestä yksi seutu-yksi oppilaitos -ajattelusta vaan ammattikorkeakoulujen toiminnasta kumpuavia aluekehitysvaikutuksia syntyyneen tulevaisuudessa entistä enemmän ammattikorkeakoulujen sekä muiden toimijoiden muo-

dostaman verkostotoiminnan kautta, tällöin seuduilla on myös entistä paremmat kanavat päästä kiinni laajempaan osaamispotentiaaliin.

Yhteistä kaikissa edellä esitellyissä kirjoituksissa on pyrkimys uudellaisiin, tutkimus-, kehitys- ja innovaatiotoimintaa, opetusta ja aluekehitystyötä yhdistäviin toimintatapoihin, joiden kautta ammattikorkeakouluissa voitaisiin vastata sekä työelämän ja alati globalisoituvan yhteiskunnan nykyhetken tarpeisiin että orientoitua tulevaisuuteen. Vastauksina työelämäyhteistyön moninaisiin haasteisiin artikkeleissa tarjotaan esimerkiksi vahvempaa verkostoitumista oman ammattikorkeakoulun sisällä ja sen ulkopuolelle sekä entistä kokonaisvaltaisempaa toiminnan strategista suunnittelua. Suurimpana käytännön ongelmana lienee, että useat artikkeleissa esitetyistä haasteista vaativat pitkäjänteistä kehittämistyötä ja luottamuksen rakentamista eri toimijatahojen kesken, mutta konkreettisia tuloksia pitäisi saada aikaan nopeasti ja entistä pienemmillä resursseilla. Lisäksi on muistettava myös se, että valistuneimmissakin tulevaisuusvisioissa on otettava huomioon muut samanaikaiset kulttuuriset, sosiaaliset ja taloudelliset kehityskulut, jolloin mikään korkeakoulu ei voi, tai sen ei kannata, tuottaa sellaista osaamista, mitä toiminnan kohteena olevalla seudulla, työmarkkinoilla tai yhteiskunnassa laajemmin ei vielä osata tai voida ottaa vastaan.

Kiitos kaikille lehden kirjoittajille ja lukijoille!

Liisa Marttila